

Ved historiens begyndelse

Skrevet af: Rune Lykkeberg
Oprettet 16/11/2007 - 17:45

Det lille forlag Ellekær introducerer i en strålende samling af forelæsninger den originale tysk-engelske tænker Ralf Dahrendorf på dansk

Der er ikke skrevet meget positivt om den 11. september 2001. Der er heller ikke meget positivt at sige. Og der er heller ikke skrevet meget positivt om konsekvenserne: krigen mod terror, den vestlige oprustning, overvågningsindustri og fundamentalismen som en fjende, man ikke må gå i dialog med.

Men den originale tysk-engelske sociolog Ralf Dahrendorf forsøger i sine seks forelæsninger fra 2002, som nu udkommer på dansk under titlen På sporet af en ny orden, at udvikle et opbyggeligt blik på terrorismens efterspil. Det gælder ifølge Dahrendorf om at besinde sig på, hvad Vesten egentlig er og burde være. Han betoner et håb om, at der ikke kun skulle komme noget dårligt ud af det onde, men også noget godt. Han fokuserer på et enkelt tegn:

“Et af disse var og er genopdagelsen af Vesten. I al deres fragmentering tydeliggøres på én gang værdier, der ikke er amerikanske eller europæiske, men rummer en bredere fordring. De skulle principielt kunne gælde for alle mennesker, men har kilde og oprindelse i de lande, der allerede er gået gennem moderniseringens skærsild og derved kender anomiens og tyranniets farer. De bygninger, vi rejser, kan ødelægges; de institutioner, vi lever i, kan trues og rystes; mens de værdier, vi lader os lede af, består. Det er trods alt en begyndelse.”

Den konsensus om det liberale demokrati som den mindst ringe organisering af det politiske samfund, som er blevet kaldt ‘historiens afslutning’, vendes af Dahrendorf om; Han erklærer ‘historiens begyndelse’. Dahrendorf identificerer sig med oplysningens rationalister, men med en specifik forskel: Det kan ikke længere tages for givet, at historien bevæger sig fremad. De indiskutable moderne fremskridt, hvad velstand for mange mennesker, teknologiske muligheder og udvikling demokratiske institutioner angår, risikerer at forfalde til nye tyrannier. Det kan på den anden side heller ikke som pessimismen hævder, tages for givet, at det moderne vil ende i disse rædsler. Det er netop erkendelsen af, at det spil er åbent, som fører ham til den konklusion, der bliver en præmis for forelæsningerne: Historien er først lige begyndt.

Frihed

Ralf Dahrendorf er en enestående intellektuel figur: Han er født i Tyskland, men har senere fået engelsk statsborgerskab. Som leder af London School of Economics var han i 10 år en akademisk notabilitet, men han har også siddet i det engelske overhus som politisk repræsentant for de liberale demokrater. Han har reflekteret originalt over traditionelle venstreorienterede temaer som ‘afslutningen på fuldbeskæftigelsesamfundet’ og marxisme, men fra en udpræget liberal position. Han tænker ikke som samtidige sociologer som Ulrich Beck mod den demokratiske konstitution af et verdenssamfund, men derimod i forlængelse af en liberal læsning af Kant mod en global retsstatsorden. Det afgørende for Dahrendorf er ikke afvikling af globale konflikter, men civiliseret politisering af de globale konflikter. Som mange af de moderne kommunitarister kritiserer han multikulturalismens tendens til værdirelativisme, men uden at anbefale førmoderne værdier og den førdemokratiske sammenhængskraft som løsning på problemet. Dahrendorf insisterer på, at moderne demokratier præget af et aktivt civilsamfund, deltagelse i lokaldemokratier og private engagementer i offentlige anliggender kan udvikle de stærke bindinger, som binder individualister sammen i et fællesskab. Det er hverken en opgave for staten eller arbejdsmarkedet, men for den såkaldte tredje sektor. Når arbejdsmarkedet i de fleste velfærdsdemokratier privilegeres som det sted, hvor borgerne integreres i ‘samfundet’, risikerer arbejde at forfalde til disciplinering. Denne kritiske pointe træffer den skandinaviske workfare-tankegang og den britiske

tredje vej, der bruger aktivering af ledige som social integration. Dahrendorf pointerer, at den socialpolitik, som gør borgerlige rettigheder som overførselsindkomst og demokratiske muligheder afhængige af deltagelse på arbejdsmarkedet, truer det liberale demokratis fundament:

“New Labour og forfægterne for den ‘nye midte’ er ligefrem besat af arbejdets nødvendighed. Arbejde er for dem den første borgerpligt. Lytter man nøje efter, så opdager man, at arbejde i betydningen erhvervsaktivitet her ikke længere er kilde til indkomst, til social identitet og til økonomisk vækst, men derimod et instrument til social kontrol. Uden arbejde til alle er verden fuldstændigt ustyrlig.”

Og vi lever ifølge Dahrendorf ikke længere i rene arbejdssamfund. Arbejdsugen er systematisk blevet skåret ned fra 64 timer i starten af århundredet til omkring 40 i slutningen, og der gives et helt system af diagnose, socialpolitiske etiketter og ordninger til dem, der ubemærket ekskluderes fra arbejdsmarkedet selv under højkonjunkturer.

Dahrendorfs analyser træffer både lokalt i de vestlige demokratier og globalt mod en ny verdensorden. Det er en fremragende pædagogisk introduktion til en liberal fritænker, som forlaget Ellekær nu tilbyder danske læsere i en lille bog, der er hurtigt læst, men alligevel ikke afsluttet, fordi den forsøger åbne udkast ved en begyndelse, der ofte forveksles med en afslutning.

Ralf Dahrendorf: På sporet af en ny orden - forelæsninger over frihedens politik i det 21. århundrede. 139 s. 165 kr., Ellekær Forlag, ISBN 9788792173034

Kilde: <http://www.information.dk/150534>

Lektørdtalelse (08/01) 2 701 357 0 (Y)

127

Dahrendorf, Ralf: På sporet af en ny orden : forelæsninger over frihedens politik i det 21. århundrede / Ralf Dahrendorf ; oversat fra tysk af Jens Ellekær. - Dansk udgave. - Ellekær. - 141 sider. - DK 32.15

Anvendelse/målgruppe/niveau

Alle med interesse i et levende, reelt demokrati kan med udbytte læse bogen. Den er holdt i et levende sprog uden brug af faglig jargon, så bogen kræver ingen særlige forudsætninger af sin læser. Bogen kan udstilles sammen med andre bøger om demokratiets tilstand og problemer i den moderne verden.

Beskrivelse

Forfatteren er tysk sociolog med stor både teoretisk og praktisk viden om sit emne i bogen her. Han har været politisk aktiv og medlem af Forbundsdagen i Tyskland, EU-kommissær og direktør for London School of Economics. Bogen er forfatterens første, der er oversat til dansk. Den ligger i grænseområdet mellem politisk debatbog og politologisk/sociologisk fagbog. Bogen er bygget op over 6 foredrag holdt i perioden 2001-2002 (lige efter "nine-eleven" 2001, hvilket bogen kommer ind på) med fokus på frihedens udfordring/problem. Pointen er, at frihed er friheden til at handle og mængden af frihed for mennesket svarer til de reelle valgmuligheder, det har. Modsat friheden forstået som friheden for noget. Levende og klart sprog. Kort om bogen, om forfatteren, indhold, forord, noter, anden politisk litteratur af tyske tænkere.

Sammenligning

Det er den første bog på dansk af forfatteren, som er en af Europas vægtige politiske tænkere med en opgraderet analyse af Vestens situation netop nu.

Konklusion

En klar og intellektuel skarp beskrivelse af frihedens og demokratiets dilemma efter den afgørende skæringsdato i 2001.

Martin Hjelmberg

Ralf Dahrendorf : På sporet af en ny orden

Tysk-britiske Ralf Dahrendorf giver fra sit liberale ståsted et klart indlæg i debatten om fremtiden.

Ralf Dahrendorf

På sporet af en ny orden

Forelæsninger over frihedens politik

i det 21. århundrede.

144 sider, 165 kr.

Forlaget Ellekær

POLITIK Hvordan opretholdes frie og ordnede samfund i en verden med global uro og opløsningen af stater og sociale strukturer? Det er spørgsmålet for denne bog, hvis projekt består i at kombinere frihed med velstand, retsorden og lige muligheder for alle.

Ralf Dahrendorf er en ægte europæisk liberal og intellektuel. Født i Tyskland i 1929 blev han professor i sociologi, medlem af forbundsdagen for det lille liberale midterparti FDP, sidenhen EU-kommissær 1970-74, og derefter flyttede han til England og blev i 1988 britisk statsborger og i 1993 baron og medlem af Overhuset.

Bogen er gennemsyret af liberal og bergundet optimistisk tro på, at vi i det 21. århundrede kan bevare en verden med velstand og frihed. Det gælder om ikke at forfalde til kun at ville fastholde status quo, og Dahrendorf kritiserer sine liberale helte Karl Popper og F.A. Hayek for at være for beskedne eller passive uden tilstrækkeligt blik for den »ufrivillige autoritarisme«, som gør borgerne apatiske og konforme. Det åbne samfunds ydre fjende fra Den Kolde Krig er væk, og i dag lurder en indre fjende: Borgerne sover, og de herskende kan gøre, hvad de vil.

Samtidig giver Dahrendorf mange konservative indrømmelser. Kosmopolitisme er for abstrakt til at kunne give fæste. Valgmuligheder skal hele tiden sættes op mod dybe bindinger (ligaturer, kalder han det) som f.eks. nationalitet og religion, som på sin vis er mulighedsbetingelser for at praktisere frie valg. Men hvis bindingerne absolutiseres eller politiseres, opstår et nyt tyranni.

Borger og stat

Dahrendorf lægger vægt på, at demokrati ikke er mulig uden demokrater og myndige borgere. I dag tales der mere om statsborgerskab, men borgersamfundet er oprindeligt de frie foreningers samfund. Det angelsaksiske sindelag viser Dahrendorf også ved primært at forstå retsorden på engelsk som "rule of law" frem for på tysk eller dansk som retsstat. For en retsorden kan ikke alene komme fra staten, men forudsætter myndige borgere. Sammenhængskraften, som så mange taler om, hidrører ikke fra staten eller velfærdsstaten - den gør snarere folk til egoister - men fra borgersamfundenes netværk.

Demokratiet er kommet under pres, fordi borgerne i stigende omfang forlanger alt af det. Heroverfor sætter Dahrendorf retsordenen, som er vigtigere end demokratiet, ikke mindst i den tredje verden.

Globalisering går Dahrendorf i rette med ved at tale om globalisering. For selvom magt er flyttet væk fra nationalstater, har byområder og regioner fået ny betydning. Det er en dobbeltproces både mod det globale og lokale.

Klar og letlæselig

Ralf Dahrendorf har skrevet en klar og letlæselig bog om fremtidens politiske udfordringer. Der er ingen mirakelløsninger, men Dahrendorf bringer klarhed, nuancer og en velbegrundet optimisme ind i debatten. Og med betoningen af den virksomme frihed, der ikke kommer af sig selv, nærmer Dahrendorf sig en neokonservativ platform.

Godt at få dette bidrag på dansk, der varmt kan anbefales som en af de mest konstruktive analyser og bud på fremtiden.

kultur@jp.dk